

NACRT STRATEGIJE KULTURNOG RAZVITKA HRVATSKE U 21. STOLJEĆU - MUZEJI*

VIŠNJA ZGAGA □ Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

KONSTATIJA PRIJEĐENOG PUTA. Ocjenjujući stanje muzejske djelatnosti u Hrvatskoj u posljednjih deset godina, mogu se konstatirati dvojaki rezultati: činjenice su da je u ratu oštećeno 70 muzeja, da su mnogi muzejski predmeti otuđeni i uništeni, da se smanjio broj stručnog osoblja a drastično broj posjetilaca, da je gotovo zaustavljen trend osnivanja novih muzeja (osnovana su samo dva muzeja - Muzej arhitekture u Zagrebu i Olimpijski muzej u Varaždinu), štoviše, da se neki muzeji i gase. Glavnina napora bila je usmjerena na otklanjanje ratnih šteta: ponovnu uspostavu osnovnog funkcioniranja muzeja - vraćanje, restauriranje i zaštita evakuiranih muzejskih zbirki iz ratnih skloništa te realizacija novih stalnih postava u 93 muzeja i galerije - te na procjenu ratnih šteta na muzejskoj građi. Pozitivni elementi razvojni i perspektivni događali su se na planu nabave novih tehnologija i njene primjene uglavnom u promidžbi hrvatskih muzeja, realnijem sagledavanju smisla profesije, iniciranju suvremenih muzeoloških projekata (Muzej Narona, Muzej kiparstva u Labinu i dr.), te izradi novog zakonodavnog modela.

Donošenjem *Zakona o muzejima* (*Narodne novine* br. 142, 28. listopada 1998.) ukinuti su svi zakoni koji su se odnosili na pojedine muzejske institucije, tako da je uspostavljen jedinstveni legislativni sustav. Novi zakon nije, dakako, mogao za sve segmente djelatnosti osigurati optimalna rješenja. U nekim profesionalnim dilemama koje je postavila praksa *Zakon* se pokazao nedjelotvoran i bez odgovora (odnos prema *Zakonu o zaštiti spomeničke baštine* i *Zakonu o zaštiti prirode*, tj. problem privatnih muzeja i zbirki, zbirki u znanstvenim ustanovama i crkvenim zbirka, ustanove kao što su akvariji, zoološki vrtovi i botanički vrtovi nisu obuhvaćene zakonom, nacionalni parkovi, parkovi prirode, strogi rezervati, zaštićene i životinjske vrste pod regulativom su *Zakona o zaštiti prirode*).

Zakonom su započeti i oni procesi koji su bitni za konačno uspostavljanje muzeja kao samostalne institucije, muzeja - partnera. Nužnost osamostaljenja muzejskih jedinica koje su djelovale unutar narodnih sveučilišta ili centara za kulturu, obveza upisa muzeja u *Očevidnik muzeja, te muzeja, galerija i zbirki unutar ustanova i drugih pravnih osoba* kao jasna administrativno - pravna mjera kojom se započinje registracija i

akreditacija muzeja, riješit će mnoge dileme na terenu, odnosno definirati subjekte koji se bave muzejskom djelatnošću, odgovorne za čuvanje pokretne kulturne baštine. Tako će se jasnije moći kontrolirati trošenje sredstava, odnosno muzej/zbirka će samostalno moći određivati svoju financijsku i stoga programsku politiku. Tim mjerama se ujedno uspostavlja dijalog s lokalnim sredinama koje nužno trebaju odrediti svoj odnos i svoju odgovornost prema muzeju ali izraziti i svoje potrebe. Premda su ove zakonske obveze u nekim sredinama izravna prijetnja za samo postojanje muzeja/zbirke (čak su negdje situacije alarmantne), pozitivno je to što muzeji moraju profilirati svoj rad i odrediti ciljeve, moraju imati svijest o vlastitom društvenom kontekstu - političkom i ekonomskom, te o nužnosti komunikacije s društvenom zajednicom.

Zakon omogućava muzeju - partneru prihvaćanje i provođenje novih izazova suvremenog rada u struci kao i profesionalnijeg odnosa s publikom. Nova zvanja (prvi put se uvodi radno mjesto muzejskog pedagoga, informatičara i dokumentarista), i određeni odnos prema postojećim (bibliotekar, arhivist) šire smisao muzeja, odnosno stvaraju pretpostavke za novi tip ustanove čuvara i istraživača baštine, ali i interpretacije i komunikacije te baštine. Sve je veći pritisak društva upravo na komunikaciji znanja koje posjeduju muzeji te se upravo na tom planu mogu očekivati i najveće promjene. Čini se paradoksalnim, no muzeji ako zaista žele zadržati svoj cilj, trebat će se prvenstveno "demuzejizirati" upravo pomoću raznovrsnih stručnjaka ne samo onih koji su već predviđeni novim zakonom nego i nekih novih (npr. komunikatori). Treba naglasiti da u Hrvatskoj postoji i jedna od najstarijih europskih katedra za školovanje muzejskoga kadra, što će svakako pridonijeti projekciji suvremenijih muzeja.

Kako bi se povećao standard rada i profesionalizirao rad u samoj ustanovi, *Zakon o muzejima* uvodi prvi put kategoriju revizije - utvrđivanja broja i stanja predmeta u zbirka muzeja. Budući da se do sada stanje nije pratilo niti redovito niti po pravilima struke postaje obveza institucije svake pete godine obaviti reviziju kako bi se građa cjelovito pregledala a stanje nadziralo.

U okvir profesionalizacije ubrajamo i nužnost donošenja

različitih pravilnika koje propisuje *Zakon o muzejima*. Pri donošenju *Zakona* vodila se diskusija o opravdanosti propisivanja čak sedam pravilnika kojima se "nado-građuje muzejski zakon". (To su: *Propis o načinu i mjerilima za povezivanje u sustav muzeja RH*; *Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi*; *Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja uvida u muzejsku građu i muzejsku dokumentaciju*, *Pravilnik o stručnim i tehničkim standardima za određivanje vrste muzeja, te muzeja, galerija i zbirki unutar ustanova i drugih pravnih osoba, za njihov rad, kao i za smještaj i čuvanje muzejske građe i muzejske dokumentacije*; *Pravilnik o stjecanju stručnih zvanja*; *Pravilnik o polaganju stručnih ispita i programu stručnih ispita u muzejskoj struci*, *Pravilnik o očevidniku muzeja, te muzeja, galerija i zbirki unutar ustanova i drugih pravnih osoba*). Različiti prijedori čak i sudski procesi koji su postali sve češći, a u kojima su akteri muzeji i muzejski djelatnici, pokazali su, bez obzira na motive kojim se vode, da je djelatnost vrlo često bez parametara, i da je mnogo toga ostavljeno sferi "slobodne volje i procjene" bilo da se radi o kustosu ili muzejskom menadžmentu. Smanjiti volontarizam, povećati standarde rada i funkcioniranje unutarnjeg i vanjskog djelovanja muzeja osnovni su ciljevi ovih pravilnika.

Od kvalitete pravilnika koji su pred usvajanjem, u mnogome će ovisiti i daljnji razvoj mreže. Obveza donošenja mreže odnosno sustava muzeja je isključivo profesionalna zadaća koja se pokušala riješiti 1975. i 1989./90. godine (a bila je u oba slučaja prekinuta motivima izvan profesije) a u postupku usvajanje novoga koncepta prijedloga mreže. U osnovi potrebe za definiranjem takvog sustava jest napor organizacije djelatnosti, odnosno pokušaj da se ona što više stručno sredi. To je odgovor vremenu u kojem treba nadoknadi i izgraditi profesionalne standarde struke, ako se želi ući u zajednicu europskih muzeja.

Novi *Zakon* omogućio je, slijedeći praksu mnogo razvijenijih europskih muzejskih sredina, prvi put, mogućnost prodaje muzejske građe i muzejske dokumentacije. Stvorena je dakle podloga koja omogućuje muzejima mnogo jasniju stručnu profilaciju ustanove, izbjegavanje neracionalnog ponavljanja obrade i izlaganja pojedinih tema, te eliminaciju neproduktivne konkurencije pri otkupu muzejske građe. Isto tako, sve pravne i fizičke osobe koje rade na teritoriju na kojem postoji muzej, odnosno institucija koja obavlja muzejsku djelatnost, dužne su prikupljenu građu i dokumentaciju predati muzeju. I ovom odredbom eliminiraju se česti prijedori između službe zaštite spomenika i muzeja, a izravnije se omogućuje popunjavanje fonda i stvaranje lokalnih muzeja, što je intencija europskih muzejskih standarda.

ŠTO JE NOVO U IDUĆIH PET GODINA (prema realnosti, bez ideoloških i idealističkih projekcija).

Projiciranje realnog razvoja muzejske djelatnosti dijelom

je utemeljeno u postojećem zakonodavnom modelu; očekivati je veću i odgovorniju primjenu zakonskih rješenja kao i mijenjanje odredba koje ograničavaju djelatnost.

Treba naglasiti i obrazložiti one zadaće koje stoje pred muzejima a koje će pomoći u realizaciji osnovnih ciljeva muzeja: muzeja sastavnog dijela društva i nastavka života baštine u novim formama suvremenosti.

Informatizacija. Jedna od osnovnih zadaća na koje muzejski sektor mora odgovoriti - jer se radi o procesu koji se može samo prihvatiti ali ne i izbjeći - jest informatizacija. U svijetu muzeja već dvadesetak godina govori se o dvije dimenzije muzejskog predmeta - fizičkoj i intelektualnoj. Intelektualna strana odnosila bi se i na pristup informacijama o predmetima, ali i na pristup znanju kustosa (interpretacijama) stvorenom istraživanjem predmeta zbirke.¹ Informatizacija je dakle nužnost ako se želimo baviti osnovnom muzejskom zadaćom - istraživanjem i čuvanjem predmeta, ali isto tako i komuniciranjem znanja o tom predmetu posjetiocima. Takva orijentacija širi krug posjetilaca, odnosno uvodi one kategorije koje tradicionalno nisu posjetioci muzeja; omogućuje veću primjenu korištenja baštine (muzejskih fondova) na svim razinama obrazovanja, a što je najvažnije, postaje korpus svjetske baštine pretraživ na jednome mjestu, Internetu.

Primjenom novih tehnologija ne usavršava se samo onaj segment rada koji se odnosi na bit muzeja - muzejski predmet, već je primjena nužna i u svim ostalim područjima djelovanja: prezentaciji muzejske građe na izložbama, kontroli posjeta posjetilaca, kontroli mikroklimatskih uvjeta, elektronskom izdavaštvu muzeja, kao i pristupu globalnoj informacijskoj mreži. Stoga bez primjene novih tehnologija neće postojati ni djelatnost.

Ministarstvo kulture je u razdoblju od 1996. do 1998. godine uložilo znatna sredstva u nabavu informatičke opreme za sve kulturne institucije pa tako i muzeje.

Istraživanjem koje je obavljeno 1999.² kako bi se dobio uvid u stanje informatizacije hrvatskih ustanova u kulturi u razdoblju od deset godina konstatirano je: *znatno je poboljšana opremljenost računalima, koju, međutim, nije pratio adekvatan napredak računalnih programa namijenjenih potrebama djelatnosti u kulturi. Također nije uočen nikakav značajniji pomak u zapošljavanju informatičara u djelatnosti kulture, te je većina ustanova ostala vezana na skupe usluge vanjskih suradnika i na malobrojna programska rješenja koja se mogu naći na hrvatskom tržištu.*

Porazni rezultati koji se odnose na hrvatske muzeje (odnosno na cilj istraživanja, a to je koliko su muzeji napredovali u korištenju računalne opreme pri obradi svojih fondova i kolika je obrađenost tih fondova) svode se izgleda na ključni problem bez čijeg rješenja neće biti moguće učiniti korak naprijed - obrazovanje

¹ Vujić, Žarka. *Nova tehnologija i pristup muzejskim zbirkama*. Informatica Museologica 31 (1-2) 2000.

² Šojat-Bikić, Maja. *Stanje informatizacije hrvatskih ustanova u kulturi*. Informatica Museologica 31 (1-2) 2000.

stručnjaka. *Kupnja hardvera jeftiniji je dio procesa informatizacije, skuplji dio su programi (softveri) a najskuplji dio su stručnjaci koji će se tom opremom služiti.*³

Muzeji, dakle, moraju raditi na aktivnoj primjeni informacijskih sustava: treba shvatiti i prihvatiti posljedice informacijske revolucije (revolucije koja to već odavno nije u razvijenom svijetu) jer se na taj način najlakše, najbezbolnije i najjeftinije razvijamo. Samo uz pomoć primjene informacijskih sustava muzeji će se moći povezati i s ostalim sektorima; onim srodnim koji podržavaju interoperabilnost knjižničnog, arhivskog i sustava kulturne baštine, ili pak turizma ili širokog sektora "industrije zabave"- sporta, filma, videa.

Takvim pristupom će se lakše i integrirati sva znanja koja se vežu uz konkretan pojam baštine, stoga će neminovno doći i do njene bolje recepcije u društvu.

Sustav matičnosti / Ideja matičnosti, svrha. Sustav matičnosti prije svega je model koji je usmjeren prema poboljšanju kvalitete djelovanja muzeja, a uspostavlja se provođenjem jedinstvenih standarda i normi. Standardi i norme su u domeni stručnih, tehničkih i kadrovskih rješenja. U osnovi ideje sustava ideja je intrasektorske komunikacije, prijenosa znanja, racionalnije upravljanje i trošenje sredstava. To je jednostavan model u kojem se odluke i programi za pojedinu vrstu muzeja donose uz participaciju svih stručnjaka koji se bave istim poslom. Odgovornost, kompetencija i sagleđavanje šireg značaja profesije zamjenjuju mjesto autizmu i autoritetu bez pokrića. Sva poboljšanja i inovacije ne dolaze od briljantnih otkrića nego od stotine malih promjena; muzejima treba konstantna briga, a ne interventne mjere⁴. Prioritetni program sustava je analiza i valorizacija muzejske građe. To je temeljni posao čiji će rezultati imati implikacije i na programe razvoja i vizije djelatnosti ali i pravilnije i ravnomjernije financijsko praćenje. Na osnovi tih rezultata moći će se i korigirati i utvrditi sustav nacionalnih muzeja i zbirki.

Sustav matičnosti naročito će pomoći muzejima / zbirkama u osnivanju time da će funkcionirati kao konzalting, a što je možda najvažnije, sprečavat će gašenje inicijativa, odnosno rada manjih muzejskih jedinica i gubitak muzejskih predmeta. Mreža je mjesto gdje se entuzijazam može zadržati i razviti u profesionalni pristup, ali i mjesto gdje će struka i profesija biti izložena stalnom mijenjanju i redefiniranju svojih stavova. Sustav matičnosti svojevrstni je i "profesionalni štiti" prema samovolji promjenjivih političkih struktura. Sustav matičnosti stvara uvjete za istinsku interaktivnost i multidisciplinarnost, odnosno za povezivanje i umrežavanje s ostalim sustavima (knjižnicama, arhivima, ali i sa znanosti, obrazovanjem i turizmom).

Muzeji i turizam. U zemlji gdje je turizam ne samo proklamirana već i istinski razvojna gospodarska grana, kulturna baština je sastavni dio turističke ponude. Pitanje je naše umještosti, kreativnosti i umijeća inter-

pretacija kako ćemo sudjelovati u kulturnoj turističkoj ponudi, i, dakako, koliko ćemo od toga zarađivati. Muzeji moraju definirati i oblikovati autentični kulturni proizvod, u smislu jedinstvenoga muzejskog sadržaja ali univerzalne poruke. Isto tako, trebaju se radnim vremenom, vodstvima na više stranih jezika, suvremenim vizualnim identitetom ustanove, posebnim izdanjima (vodičima, CD izdanjima i sl.), radnim vremenom, uređenjem muzejskog dućana i restorana prilagoditi potrebama suvremenoga gosta. Postoje i mogućnosti proširenih aktivnosti (škole tradicijskih zanata, posjet ateljeima lokalnih umjetnika i sl.), a takvu ponudu treba svakako koordinirati i osmisliti s turističkim djelatnicima.

Trebalo bi s turističkim radnicima dogovoriti distribuciju povoljnijih ulaznica za posjet više muzeja/muzejskih programa određenog grada ili regije. Muzej je jedina kulturna institucija koju posjećuju gotovo svi inozemni turisti (gosti), dakle, jedino mjesto gdje pokazujemo svoj kulturni identitet, stvaralaštvo i civilizacijski doseg. To se naročito odnosi na lokalne, zavičajne muzeje, koji tradicionalno imaju mnogo više problema s prezentacijom svojeg fundusa i komunikacijom s publikom, te bi taj dio aktivnosti trebalo stimulirati.

Istaknimo važnost razvoja eko-muzeja, koji privlači tip turista "hodočasnika kulture" koji ne djeluje agresivno na okoliš, odnosi se s mnogo više poštovanja prema sredini, upušta se samostalno u istraživanja, lakše se prilagođava i jednostavniji je u potrebama.⁵

Ulaganja u prihvat takvog turista moraju biti mnogo inteligentnija i kreativnija, ona moraju biti na tragu "prihvatljivog razvoja", a oslanjati se na ljudski i financijski potencijal domaće sredine, kako bi i prihod ostao u toj sredini. Ovdje je kulturna ponuda čiji su nosioci eko-muzeji od presudnog značenja.

Muzej i publika. *Ravnoteža snaga u muzeju budućnosti se premješta od onih koji se brinu za predmete na one koji se brinu za ljude.*⁶ Hrvatska bilježi izuzetno nisku stopu posjeta muzejima/galerijama. U zemlji gdje je kupovna moć tako niska treba revidirati opravdanost naplate ulaznica u muzej jer bi vraćanje publike u muzej trebao biti jedan od prioriteta muzejske mreže, te razmisliti o drugim izvorima financiranja: naknadi za iznajmljivanje atraktivnih prostora muzeja, određivanju naknade za reprodukcije i licence, organiziranju prodajnog mjesta s adekvatnim "muzejskim" artiklima, organiziranju otvaranja kavane, restorana, slastičarnice u muzeju i dr. Sve ove aktivnosti bit će dobar uvod u neizvjesnu, nebudžetiranu budućnost - neminovno je profiliranje muzeja u ekonomski što samostalnjiju instituciju (u tom smislu predviđa se čak mijenjanje ICOM-ove definicije o muzeju kao neprofitnoj ustanovi u muzej kao profitna ustanova). Marketing muzeja znači rad muzeja na produkciji kulturnog proizvoda i kulturne ponude te njihovu prodaju, što podrazumijeva znatne promjene organizacije rada u muzeju i angažiranje posebnih stručnjaka.

3 Zvizdić, Edin. *Informatičarski lamento*. Informatica Museologica 31 (1-2) 2000.

4 Janes, R. Robert. *Museums and the paradox of change. A case study in urgent adaptation*. Calgary, 1997.

5 Bernardi, Ulderico. *Ekoturizam u funkciji prihvatljivog razvoja*. Informatica Museologica 27 (3-4) 1996.

6 Hooper-Greenhill. *Museums and their visitors*. London 1994.

Valja odvojiti turističku muzejsku ponudu od ponude namijenjene ostalim korisničkim skupinama (hendikepirani, predškolska djeca, đačke ekscurzije, lokalno stanovništvo i dr.), odnosno za svaki tip publike ciljano osmisliti program. Za stimulaciju posjeta u muzeje trebalo bi osmisliti kampanje (npr. prodaja godišnjih ulaznica u sve hrvatske muzeje - za razne korisničke skupine, prodaja ulaznica za određene turističke skupine za pojedine turističke destinacije).

Naročito treba razvijati edukativne programe s ciljem da se za mnoge sadržaje znanje stječe u muzejima, a ne školama (u razvijenim zemljama uočen je drastičan pad obrazovanja muzejskih posjetilaca, te se pokušava različitim tečajevima prenijeti posjetiocima tzv. "školsko znanje").

NOVA MUZEJSKA PARADIGMA / NOVI MUZEJSKI OBLICI.

ZAKLJUČNE TEZE.

□ Esencijalna je važnost razvijati kulturni identitet putem muzejske i šire kulturne baštine: u eri koja dolazi gdje će države prenijeti svoj ekonomski i politički suverenitet na nenacionalna i međudržavna tijela, svoj nacionalni i multinacionalni identitet moći ćemo prezentirati isključivo kulturnim identitetom; tu su muzeji čuvari memorije *par excellence* jer ne samo da posjeduju vrijednu muzejsku dokumentaciju, biblioteku i arhiv nego i autentične muzejske predmete.

□ Muzeji su mjesta pamćenja, a upravo je brisanje pamćenja poluga raznim manipulacijama: *kako bi sačuvali korijene morat ćemo raditi na svim oblicima memorije; osobne povijesti, obiteljske, zajednice, regije, nacije.*⁷

□ Uloga muzeja u procesima multikulturalizma i globalizacije postavlja naglo i velika etička pitanja. Osnovno je ono u vezi uloge muzeja u čuvanju, prikazivanju i promociji kulturnog i nacionalnog identiteta: multikulturalizam ima nacionalni i internacionalni nivo: UNESCO je pomogao pri donošenju *Konvencije o zabrani nelegalne trgovine kulturne baštine.*⁸

□ Hrvatska muzejska mreža trebala bi razvijati one forme koje muzeološki valoriziraju ambijent i autentični predmet (Zbirka i muzej Richter, Atelier Toše Dabca, Emanuel Vidović i dr.).

□ Posebno mjesto dati razvoju Tehničkog muzeja i njegovu širenju u smislu i industrijske arheologije i inovatorske baštine.

□ Biti poseban, biti drukčiji aksiom je koji bi trebao ubuduće voditi osnivanju novih muzejskih formi. Stoga treba dati punu potporu onima koji imaju neku posebnost, inventivnost, svježiu ideju: realizaciji Muzeja kravata, Dječjeg muzeja, Vladimir Dodig Trokut muzeja, Muzej ženskog slikarstva i sl. inicijativama.

□ Važnost razvijanja eko-muzeja. Hrvatska svojom prirodnom i kulturnom raznolikošću, prostorom susreta

"granica", prostorom raskrižja i razmeđa idealno je mjesto šireg zamaha osnivanja onog modela muzeja gdje se prirodna i kulturna baština čuvaju kao sjećanje, a baština posebne lokalne zajednice muzealizira se "in situ".

□ Osobito tamo gdje više kulturnih zajednica živi na istom prostoru, proizlazi kao neminovnost analiza onoga što je svaka od etničkih zajednica pridonijela tijekom vremena. Stoga treba uspostaviti mnogo snažniju stručnu vezu između mreže muzeja, muzeja na otvorenom, etno-muzeja, zavoda za zaštitu spomeničke baštine, zavoda za zaštitu prirode, prostora i okoliša; osnovna teza takve nove muzeologije jest da se zaštita prostora veže uz zaštitu kulturne baštine koja ga je ocrtala i humanizirala.

KRATKOROČNE MJERE.

Cilj je ovih mjera podići muzejsku djelatnost iz akutne recesije.

□ Financirati i stimulirati zapošljavanje informatičara, muzejskih pedagoga i marketinških stručnjaka u muzejima.

□ Ustrojiti i financirati sustav matičnosti.

□ Otkup muzejske građe (uključujući i suvremeno likovno stvaralaštvo) stimulirati i financirati.

□ Valorizirati muzejsku građu i izraditi bazu muzejskih predmeta najviših kategorija.

□ Poduzeti snažne mjere za preventivnu zaštitu muzejske građe, za podizanje tehničkog nivoa zaštite i čuvanje muzejskih predmeta na izložbi i u čuvaonica-ma.

□ Prostorno, kadrovski i tehnički ojačati restauratorske radionice u muzejima, (regionalnim i matičnim) odnosno formirati restauratorske centre uz sistem zajedničkih čuvaonica.

□ Pozitivnu politiku grada Zagreba prema donatorima kolekcija (u kojoj se donatoru isplaćuje doživotno mjesečna apanaža) provesti i u ostalim većim gradovima.

□ Uz projekt Muzeja suvremene umjetnosti, maksimalno podržati projekte Vučedol - arheološki park, Muzej Narona, Muzej suvremenoga kiparstva Labin, Muzej krapinskog pračovjeka; to su projekti koji promoviraju najvišu kategoriju baštine koja je svjetskog značenja, integriraju mnoge segmente baštine i stvaralaštva, koriste se novim znanstvenim rezultatima i promoviraju ih, imaju snažni obrazovni potencijal, izuzetno su atraktivni kao kulturna turistička destinacija, pružaju mogućnost zapošljavanja lokalnog stanovništva.

□ Integrirati muzejske projekte u integralnu ponudu upoznavanja s baštinom na određenom teritoriju.

□ Podržavati međuinstitucionalne međudržavne projekte.

⁷ Anne Powell. *Publikacija EMYA-a*, 1999.

⁸ Edson, Gary. *Museum Ethics*. London 1997.

*Tekst je integralna verzija rađena za dokument:

Strategija kulturnog razvitka : Hrvatska u 21. stoljeću : nacrt / voditelj projekta Vjeran Katunarić ; urednici Biserka Cvjetičanin, Vjeran Katunarić - Zagreb : Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, 2001. - 155. str. ; 24 cm. - (Biblioteka Kulturni razviatak ; knj. 1)

Kolegicama i kolegama mr.sc Branki Šulc, prof.dr.sc. Ivi Maroeviću, Ariani Kralj, Božici Škulj, Milvani Arko Pijevac zahvaljujem na sugestijama.

Višnja Zgaga

BLUEPRINT FOR THE STRATEGY OF THE CULTURAL DEVELOPMENT OF CROATIA IN THE 21st CENTURY - MUSEUMS

The authoress attempts to sketch the strategy of the cultural development of Croatia in the 21st century, specifically with respect to museums, by determining the development so far, as well as the assumptions for the next five years and new museum paradigms or new museum forms.

In assessing the state of museum activities in Croatia over the past ten years, the authoress concludes that the results are twofold: it is a fact that 70 museums were damaged during the war and that many museum objects have been stolen or destroyed, that there has been a reduction in the number of professional staff as well as a dramatic reduction in the number of visitors, that the trend of opening new museums has almost come to a halt and, furthermore, that some museums are being closed.

The brunt of the efforts has been aimed at dealing with the war damage: the reestablishment of the basic museum functions - the return, restoration and conservation of evacuated museum collections from war shelters, as well as the putting up of new permanent exhibitions in 93 museums and galleries - as well as on the assessment of war damage to museum holdings. Positive elements with respect to development and future possibilities occurred in the segment of procuring new technologies and applying them, for the most part, in the promotion of Croatian museums, a more realistic assessment of the purpose of the profession, the initiation of modern museum projects, as well as in work on a new legislative model.

The passing of the *Museum Act* in 1988 established a unique legislative system. Naturally, the new law could not secure optimal solutions for all segments of activity, but it began processes that are essential for the definite establishment of museums as independent institutions. The law obliged museums to register in the *Register of museums, and museums, galleries and collections within institutions and other legal entities* as a clear administrative and legal measure that stands at the beginning of the process of registering and providing accreditation to museums. New vocations have also been added (for the first time we have the vocation of museum educators, computer systems administrators and documentalists) and a relationship has been established with existing vocations (librarian, archivist). Also, in order to promote the standard of work in the institution and make it more professional, for the first time we have instituted the category of auditing - the determination of the number and condition of objects in museum collections.

The authoress goes on to expound on the tasks that stand before museums aimed at assisting in achieving the basic aims of museums, drawing attention primarily to the importance of applying new technologies, introducing a system of centrality that will be especially helpful to museums and collections that are in the process of establishment (by functioning as a consultancy and, perhaps most important of all, by preventing initiatives from running out of steam and by preventing the closing of smaller museum units and loss of museum objects), as well as to the need for defining cooperation between museums and tourism.

In her final theses, the authoress gives a long list of long and short-term aims stressing the essential importance of developing a cultural identity through the museum and cultural heritage. In the coming era in which states will surrender their economic and political sovereignty to non-national and international bodies, we shall be able to present our national and multinational identity exclusively through our cultural identity.

And it is precisely in this that museums appear as the ultimate keeper of memory since they not only possess valuable museum documentation, libraries and archives, but they also have authentic museum objects.